

90 Ft

Ezeket a verseket 1997-es válogatott kötetem, a *Balga Promóciók* megjelenését követő három év alatt írtam, miközben teljes óraszámban tanítottam, szerkesztettem az *Ezerdvéget*, és nem mondtam le kedvenc spanyol klasszikusaim magyarra fordításáról sem.

Ejtenek-e azokhoz, akik hasonló vagy jóval kegyetlenebb körülmények között élnek, mint én? Nem tudom, könnyvem sorába nincs beleszólási lehetőségem. A könyvek ílete hosszú távon – ebben azért reménykedem – nem az éppen létező kurzus vezényelte népszerűsítés vagy elhallgatás szabályai szerint alakul, ezért is bocsátom útjára új munkámat.

SIMOR ANDRÁS

*Kérdések
Sancho Panzához*

VERSEK

Z-füzetek/87

SIMOR ANDRÁS

Kérdések Sancho Panzához

VERSEK

BUDAPEST

Z-füzetek/87

**Sorozatszerkesztő
SIMOR ANDRÁS**

**Fedélterv és tipográfia
JORDÁN GUSZTÁV**

© Simor András

Ezeket a verseket 1997-es válogatott kötetein, a *Balga Prométheusz* megjelenését követő három év alatt írtam, miközben teljes óraszámban tanítottam, szerkesztettem az Ezredvéget, és nem mondtam le kedvenc spanyol klasszikusaim magyarra fordításáról sem.

Eljutnak-e azokhoz, akik hasonló vagy jóval kegyetlenebb körülmények között élnek, mint én? Nem tudom, könyvem sorsába nincs beleszólási lehetőségem. A könyvek élete hosszú távon

– ebben azért reménykedem – nem az éppen létező kurzus vezényelte népszerűsítés vagy elhallgatás szabályai szerint alakul, ezért is bocsátom útjára új munkámat.

Letölthető:

[\[PDF formátumban \]](#) [\[EPUB formátumban \]](#)

A reménység te vagy nekem,
mert nem a néven-nevezettek, maguk-
névének hirdetői
csinálták meg hazánk – por és pelyva
minden történelem –,
te csináltad, csak úgy mellékesen.

Gabriel Celaya:

Sancho Párnához

(Benjámín

László fordítása)

Farkas-dal

Valaki kilépett belőlem,
a bátorságom gyengülőben.

Hiába hasonlítok hozzám,
fogatlan lett a vén toportyán.

De nem züllik kutyává mégsem,
bármiképp tartják itt kötélén,

farkas szíve dühödten lázong,
önmagára mondván nagy átkot,

szabad erdők szagára vágyik,
hová útra kelt az a másik.

Sötét marad

Lettem hatvanegy évesen
rabszolga, kinek nem terem
már sok babér,
tengődve él.

Nyugalmas álma nincs neki,
hajnalban az ágy kiveti,
munkába megy,
ez ám a kegy.

Dolgozik, míg belészakad,
nem ölik le, mint vén lovat,
úgyis lehull
szánatlanul.

De amíg van, írja tovább,
bár évről évre tétovább,
gúny-rímeit;
ám nem segít

gonosz bajon, noha igaz
eme szerény költőgrimasz,
és többet ér
a semminél,

de tőle mi sem változik,
az átok marad átok itt,
s a pusztulás
mély gödröt ás,

hová zuhan egy nemzedék,
mely a silány színről lelép,
s végszótlanul
semmibe hull,

holtig vonítva, mint az eb,
várva, mikor lesz kerekebb
a kifli hold,
álnok kohold

rímel rá, tréfát üz velünk,
csak éjünk van, nincs reggelünk,
sötét marad,
ha kél a Nap.

Monológ

A helyzet
nem jobb,
mint a kilenc évvel ezelőtti,
amikor
megrendült verseimet írtam,
hiszen
elvették tőlem
az elképzelt rend
lehetőségét is.
Megrendült verset most mégsem írok.
Nem vagyok
megrendültségre berendezkedett
rímgyáros.
Nemzetsirató sem akarok lenni,
úgyis
annyi a mű- és álmagyar,
hogy talán saját versét is
megutálná, ha élne, Vörösmarty,
ráadásul
a sírt
nem vennék népek körül,
a népek
leginkább egymásra acsarkodnak,
albánra szerb,
oroszcsecsenre,
mi több,
keletnémetre nyugatnémet.
Szép új világ ez,
az Európának nevezett szálló
vendégei sandán méregetik egymást,
melyik honnan jött,
netán az egyik ferdeszemű,
a másik bőre gyanúsán sötét,
még nemzete sincs,
emez pedig országtalan,
fel is út, le is út,
te kurd!
Régi dicsőséged
hol késik az éji homályban?
Vén Európa,
utált, rosszhirű szálloda vagy.
Ismétlem,
ilyen a helyzet,
megrendült verset mégsem írok,
még ő is unná, aki egy pillanatra
benézett az intenzív osztályra,
aztán
„ez még nem az enyém” –
gondolta, és sietve tovább ment.
Ennyi elég is,
rögzítem hát, tényszerűen,
kedves feleim,

csak semmi pánik,
isa,
por
és hamu leszünk.

Almok

1972: Egy csónakban ülünk, én meg a feleségem, a Karib-tengeren.
Cápák üldöznek. Végre éppen beérnék egy védett kikötőbe,
amikor a vízből egy hatalmas pincérnő emelkedik ki, és így
szól: „Vissza, ez itt a szovjet étterem!”

1998: Ismeretlen, sötét városba kerültem, jó barátommal. Csak ő ismeri a kivezető utat. Cipőm bogozoom, leszakad a talpa. Barátom eltűnik. Rongyos hajléktalan vagyok, a fejem alatt néhány Ezredvég-szám.

Petőfi parafrázis

*Meddig tart még ez iszonyú világ
ahol a jövő semmi délibáb,
és maga marad, ki hazudni rest.
Miért nem jössz, te rontó égitest,*

szétszakítani e cudar golyót,
melyen emberszív már alig lobog,
mióta nappalunk lett éjszakánk,
és pusztulunk, mint szélben a katáng.

Ébren látok rémisztő álmokat,
vonulni gyilkosokat, cárokat,
kiktől megfagy a nyár és a tavasz,
ám a szegény nép órájuk szavaz,

mert tehetetlen, és semmit se ért,
döggel teli a város és vidék,
üstökös, várnak mérgezett vizek,
hogy tengelyéből a földet kivesd!

Születésnapomon, ismét József Attilával

Eljött hát a hatvanadik,
egykedvűn, mint tavon ladik,
motyog,

s kotyog.

Harmincöt éve oktató,
sok golyóstollat koptató
szegény
legény,

kit nem ünnepel egyetem
Budapesten, se Szegeden,
bizony
iszony

hallgatni gúnárt és libát,
kik bennem találnak hibát.
Sebaj
e baj,

hisz nem áhítódom babért,
inkább hevülök a babért.
Mi gaz
vigasz!

Főleg, ha fő sonkátlanul,
és nem mindig kozmátlanul.
Szerény
remény,

hogyan jobb leszen utókorom,
élvezi majd hunyó porom
alant
a hant

férgektől vidám fekhelyén,
hol vázám szendereg, nem én,
ki fent
kifent

tollal, amely nem panganét,
döföltem giz-gaszt és ganét,
az ám,
hazám!

Egy költőhöz

A hét harmadik napja szerda,
s a reggelim zsíroskenyér,
ki más juthat eszembe: Berda,

kit őriz erdő és fenyér,

oly jóízű verset ki mer ma
írni, mikor a kapanyél

fagyos földbe vág, és a fejsze
télen tuskó után kiált
kicsinyke melegért esengve,

nagyon hideg lett a világ.
Ki libaháton szálltál Mennybe,
Krisztusnál értünk mondj imát!

Karácsony

Mária, a cigányasszony,
kinek férje vala József,
megszülte a kicsiny Jézust,
áldott, aki velük jót tesz!

Kinn az utcán, fagyos télben
kuporognak mind a hárman,
Máriának teje nincsen,
felsír Jézus holtra váltan.

Az emberek ölöttük
cipelik a karácsonyfát;
rimánkodnak rongyaikból,
barnabőrű szentháromság.

Mária, József és Jézus
miellenünk tiltakozva
tovaszállnak karácsonykor
megválthatóbb csillagokba.

Urológia

Vizeletről beszélünk,
és politikáról.
Mennyi vér úszik benne?
Ez itt a kérdés.

Keserves szonettek

1.

Sugaram fitymálja az unott doktor,
ki hosszasan turkál nem egy fenékben.
Legközelebb többre telik, remélem,
míg szájam teát tea után kortyol.

Miért nem buggyan, mint ama szoborból,
mely álldogál a neves belga téren,
énbelőlem is, Belzebub segéljen,
ha ingerelne pokolbéli ostor,

hatalmasat csurgatnék ijedtemben,
gyönyörű íve felszökne az égig,
egyetlen csöppje sem maradna bennem.

„Ennek kés kéne, ezt gondolja végig” –
ekként szóla ő, a mord és kegyetlen.
Teljesítményem ifjakéhoz mérik.

2.

Majakovszkij tanácsát megfogadtam,
hogy a májusi verset télen költsem.
Légtönnyű verset fordítok hát bölcsen,
miközben nedvem cipelem tasakban.

Szerelmes fecskék szállnak tova lassan,
a Nap léghajója az égre röppen.
Értelem és ihlet együtt köröz fenn,
míg én ágyon nyűglődöm egymagamban.

Csitítom szívem csalóka vigasszal,
szegény Bécquer sem élhetett különben,
dala nem bankjegyen volt irka-firka.

Másokat várt dúsán terített asztal,
ő kórban osztozkodott, és örömben,
amíg a *Rimas* remekeit írta.

3.

Állhatatos kiállása a kinnak,
férfias túrése a szenvedésnek
a gyógyulás jó örömét szerzé meg,
szégyenkezés nélküli igaz írt ad.

A környülállásokban csak az bízhat,
ki független szívvel vág a veszélynek,
frázisokban ha disszertál a lélek,

podagrás lesz, és aztán ríva ríhat.

Erre tanított báró Wesselényi.
Naplóját olvasom, és ezen közben
környülállások változását várom.

Fölösleges erről hosszan beszélni.
A rigót nézem, füttyel száll a zöldbenn,
aztán megül egy csúfondáros ágon.

A versírásról

Nem leszek többé bátor.
Dalolgotok szelíd dalt,
mint régi jokulátor.

A poéta is vénül.
Szavakból csokrot készít,
versrózsát tövis nélkül.

Halálig sok pökhendi
kínozza, taszigálja.
Szavukat kiöklendi.

Rózsát bámul, valódit.
Mily elszántan vörösük!
Szemet és szívet hódít.

Elnézi hát merengve,
aztán tercinát dörmög,
nem is költő, csak medve.

Szonett Becher Zitának

Zita, a „vad” jelzöt többé ne írd le,
még akkor se, ha megzökken a ritmus,
próbáld ki inkább, hogy nélküle mit tudsz,
ám tanácsom kedved ne keserítse,

szaladjon tollad gyorsan a papíron,
jelzötlenül is formai tökélyel,
és ha arról szólsz, hogy mi történt éjjel,
versedből csalódottság sose ríjjon.

Amit magadnak írsz, legyen a másé,
ha ez sikerül, akkor az se számít,

ha ó-divatú némelyik szavad.

Csak kedved öregessé el ne vássék,
pirulj bele, férfi-Múzsád ha rád nyit,
és az se baj, ölelésed ha vad.

Szociográfia, amelyet Vajda János Jubiláte! című versére emlékezve írt

Viktóriánk, szegény ország,
kikre szavazott, kifosztják
hamarost,

kormányja a törvény öre,
sitten józanul a dőre,
a drogós,

ám ha a rabló miniszter,
nem cellatársával risztéi,
vígán él,

nem is vár vele, ha lothat,
minek álldigáljon sornak
véginél.

Államunk bajuszos rendőr,
s ha egy hajléktalan eldől,
beviszik,

meggondolja, aki inna,
másra kell az alamizsna,
s nem iszik.

Várkastélyt emel a pénzes,
úri jussa van az éghez
idelent,

prókátorral parolázik,
fintorog, ha rongyost lát itt,
s idegent.

A zsebesnek keze zsebben,
szemesnek szeme se rebben,
úgy rabol;

kis tolvajok fosztogatnak,
nagy urak pénzt osztogatnak,
bús akol

lett a hon, hol gyáván béget,
ordasoktól fél, avégett,
benn a nép,

úgy él, mintha nem is volna,
vagy legalább haldokolna,
rég nem ép

egy tagja sem, sinyvedezve,
elevenen sírba veszve
halni kész;

van-e szeme, csak nincs nyitva,
és mint vágóhídon birka
odavész?

Sodorna ez, vagy Abdéra,
hol egy ország vár handléra,
süllyed el,

vagy a harmadik ezerben
megtanulunk élni szebben,
ki felel?

Életkép

Az autó még csak nem is lassít,
fusson az öreg át a zebrán!
Minek is jár dolgozni vénen,
nyugdíjából tengődne inkább.

Ez az óra a kukázóké,
zsákot cipelve erre jönnek,
félíg szítt cigarettát lesve
vetélkednek a csikkszedőkkel.

Buzgó metróőrök vigyázzák
szégyent ne hozzon ránk a rongyos,
életfájukról madarakként
az utcán hálók lepotyognak.

Jön a huszonegyedik század,
ez lett belőled, Magyarország.
Didereg a test és a lélek
gerincroppantó télidőben.

Majakovszkij-szonett

Majakovszkij, ha undok kalodába
zárom, nekem sem örül, hiszen Ön rég
végtelenebb utakra indult önként,
ebből viszont kilóg a keze, lába.

Ám bátorsága sosem szállt inába,
nem ijeszti hát hiányos öröklét,
a mindenségben őrzi álma földjét,
nem süpped velünk mostani hínárba.

Engem bátorít, míg e pár sort írom
a szúzi, még el nem rontott papíron.
Más költőnek nem kell ma neve sem!

Öntől szerzek be paprikát és borsot,
s ha századunk végén verset simorgok,
csípjén és marjon szonett-levesem.

Kérdések Sancho Pauzához

*Egyik ajtó zárul,
másik ajtó tárul.
De mit tegyünk,
Sancho,
ha minden ajtó zárul,
és ha egyik se tárul?*

*Kétszer ád,
ki rögtön ád.
De mit tegyünk,
Sancho,
ha mindenki vesz,
és senki se ád?*

*Ma nekem,
holnap neked.
De mit tegyünk,
Sancho,
mából ha nincs holnap,
se nekem, se neked?*

*Szélmalmok sincsenek,
lándzsám is eltörött.
Meddig hallgatsz,
Sancho?
Ülök, Don Quijote,*

saját sírom fölött.

***(Arról, hogyan halt meg Quevedo, és arról,
hogyan milyen tanulság vonható le ebből)***

„Égessétek el mindet!” – szólt a vaksi
készülődőben nem ismert utakra,
költőnépeknek szép példát mutatva
arról, hogyan kell költőmódra halni.

Spanyolhon dölyföl, büszkesége talmi,
hiába ér Indiákig uralma,
gyöngé védőkar az egek sugalma,
noha mást hirdet püspök úr, megannyi.

Jövendőbe lát a poétaféle,
akit tömlöcbe dugat Olivares,
pártfogó után mindhiába koslat.

Nem küld látomást nemzete fejére,
miként teszi mai napság sok vátesz,
kik elevenen már bűzölgő holtak.

Egy pedánsra

Egy pökhendi, kit egyetemi tanszék
védelmez ezentúl már sírba tértig,
magának mások kárán szabad tért nyit,
mögötte vele egyívású hadnép.

Műveiért egy fityinget sem adnék,
buzgón citál, igazít, kiegészít,
úgy tesz, mint aki drága márványt vés itt,
ám bővlit kínál, mint hajdan a handlék.

De eltelik az élet, és mi haszna?
Marad, mi volt, tudálékos mihaszna,
elrettentő példa az utókornak.

Könyveinek lehe bűdös miazma,
ám akiket félretettek miatta,
műveikből eleven szóval szólnak.

Széljegyzet helyett

Ha Petőfi élne,
a róla író
esztéták némelyikét
meaglőné,
mert ő meglehetősen lőtt.
Adynak,
József Attilának
is volna néhány gunyoros szava
a művekről,
melyeket róluk írtak.
Szabad prédák ők
a forradalmak ellenségeinek,
kik
díjat értük kapnak, lásd
József Attila-vérdíj,
miközben életünk
Magyar Pokol megint,
és zászlóinkat
fekete-pirosra kéne festenünk,
nem is szólva
a kaszaélről,
mely megvillan, mikor csattan a menny,
igen, elvtársaim,
kik nem vagytok,
ezt üzenik ők.

Lidércnyomás

Álmomba visszatér
a megrémült gyerek,
mint lyukba bútt egér,
ki macskától remeg.

Aztán fölriadok,
lesek a semmibe.
Vagytok még, csillagok?
Küldjétek fényt ide!

A lélek didereg,
kihül a szív, a vér,
s a rettegő gyerek
az álom-lyukba tér.

Rímtelen tercinák

Egy nőt hódítottam meg, az is nyávog,
s a fűtőtestről leugorva jelzi,
ha érkezőben vagyok szatyraimmal.

Elégedetten ölemben dorombol,
akkor se fuj rám, mikor kiabálok,
tudja, amit tud, a fejét lesunyva.

Don Juan nem lettem, és attól tartok,
ritkán ügyetlenkedem már ez ügyben,
noha a szívem mindmáig kamaszszív.

Napra nap, óra hó, és évre év jött,
feladatok között eltelt az élet,
bár van, ki biztat, hátra még a nagyja.

Hát fölszegem fejem, nincs veszve semmi,
és cipelem a szatyrokat hazáig,
ahol az ajtót kaparászva várnak.

„Nem találtam szeretőt”

Holló ült a vár fokán,
hadfiak árnyéka nőtt,
mind nőcsábász és mokány.
Éltem köztük tétován,
nem találtam szeretőt.

Holló ült a vár fokán, és
király urunk címerén.
Költőt hadba hívott Arész,
furcsa vitéz voltam én,
versíró, különc legény,
se nőcsábász, se mokány.
Ötszáz évvel ezelőtt
nem rugtattam paripán,
tengtem-lengtem tétován,
nem találtam szeretőt.

Múlt századi modorban

Hol álomban, hol éberem
belém hasít a félelem,
jaj istenem!

Félhangosan panaszkodom,
mint síró szél az avaron,
jaj istenem!

Őneki, akit nem hiszek,
egyetlen mondatot viszek,
jaj istenem!

Csak ennyit, és nincsen tovább,
olykor nem is tudom okát,
jaj istenem!

De jól esik kimondani,
hátha meghallja valaki,
jaj istenem!

A süket világegyetem
netán válaszol énnekem,
jaj istenem!

A leszaggatott csillagok
fénye valahol fölragyog,
jaj istenem!

Akár leszek, vagy nem leszek,
bűnökért megtorlást veszek,
jaj istenem!

És szavam felszáll szabadon,
nem nyűgözi le hatalom,
jaj istenem!

Gonosz korokon áthatol,
hol senki sincs, ott vándorol,
jaj istenem!

Gyulai Pál feljegyzése az utókornak

Vajda úr, kiről nem tudom,
mennyiben üldözött író,
200 forintnyi kölcsönt kér
oly adósság kifizetésére,
mely miatt
egzekúcióval fenyegetik.
Heckenast úr kölcsönre nem hajlandó.
A Magyar írók Segélyegylete
nem a pénzzavarban levő
írók számára alapított.
Az igazgató bizottság

szorosan véve nem tartozik
Vajda úron segíteni,
mindazonáltal én eljártam az ügyben,
hogy felfüggesztessék
az egzekúció.
Vajda úr mártírsága pedig
alkalmasint nem egyéb,
mint az, hogy kevesebbet
tart róla a világ,
mint ő maga s egy pár bámulója.
Arany László, és főleg én,
állítólag ellenei vagyunk,
mivelhogy énelőttem
az oly költő nem talál kegyelmet,
aki, miként eme üldözött lángész,
akkora magasságban szárnyal,
hová, úgymond, nem ér fel
az én botorkáló Pegazusom.
Méltóztassanak ez ügyben
másfél évszázad múltán
megtekinteni a lexikon-cikket,
az idevonatkozót,
mely nyilvánvalóvá teszi majd,
ki botorkált, s ki nem.
Ennyit kívántam megjegyezni. Gy. P.

XIX. századi rímek

A koldús
nem dús,
pénzt eseng,
oly bús.

Ez itten
nem múlt,
bár száz év
elmúlt.

Lenéz az
isten,
mi megyen
itt lenn.

Nézi a
koldúst
s hivalgó,
rossz dúst.

Könnyezik

fentről,
s emez itt
eldül.

***Vers azoknak, akik úgy tesznek,
mintha nem értenék szomorúsága okát***

Én szép szomorúságom,
madár kifosztott ágon,
csattogány,

kik nem értenek téged,
kósza bánatnak vélnek,
halovány

lírai fájdalomnak,
halljátok fáj-dalomnak
az okát,

hogy nincs törvény, csak örvény,
világom ellen törvén,
csolnakát

szétzúzza, mélyre húzza,
szilánkja sem lesz újra
látható,

mint tavasszal, ha olvad,
és nincs nyoma a hónak;
kaptató

sem várja már a vándort,
aki tétován áll ott,
hol az út,

lábának nyoma hol van,
él, de szíve sem dobban,
alva jár,

úticélja is veszve,
már nem költözik messze,
bús madár,

vacog, és fázva fázik,
nem nyárig, de halálig,
sokszoros

oka van fájdalomra,

lehullt dalának lombja,
s korhadoz.

Allegória

Immáron
tört bordáimat himbálom.

A vésznek
szemébe többé ne nézzek.

Horgonyt fel?
Hová indulnék, nincs oly hely.

Ám olykor
hallom, a vihar mint tombol.

Vitorlám
érzi, miként zúg szélorkán.

Távolban
tegnapi lángom fellobban.

Ott lennék,
ne legyek élve holt emlék.

Hiány-dal

Álmomban egyedül vagyok,
mint egy halott,
nem véd karod.

Hajnali négy, hideg, sötét,
öled se véd,
szíved se véd.

Bekészítem a reggelit,
a macska kint
nyávog megint.

Magammal viszem álmomat,
hiányodat,
hiányomat.

Tükörszonett

Csalfa reményt lopok,
magamba meredek,
ujjaim közt pereg
a jövő, mint homok;

a jövő, mint homok,
ujjaim közt pereg,
magamba meredek,
csalfa reményt lopok.

Vers, égi tünemény,
istenség nem leszel,
maradsz rút, földi lény;

maradsz rút, földi lény,
istenség nem leszel,
vers, égi tünemény.

Banális dal

A legszebb férfikor
– talán sohase volt –
már rég nincsen sehol.

Az ember megbotol,
nem tudja hol, mikor,
utána némi por.

Ám addig még lohol,
ha kérdik, válaszol,
rosszal perelve szól.

Komor avagy vidor,
várja menny vagy pokol,
a szó torkára forr.

Đura Jakšić olvasásakor

– Bérc vagyok, mely vért is ont ám
írta Đura Jaksic hajdan.
Bérc volnék nincs-hegyem ormán,
ahol gyötrődöm magamban.

Hová lettek a barátok,
megannyi régenvolt szikla?
Hiányuk szívemben tátong,
egyre mélyebb sebet nyitva.

Sasok nem repülnek hozzám,
megaláz a csiga-népség.
Bérc volnék, mely vért is ont ám,
villámok tüzétől égnék.

Hiába nézek az égre,
leszek mélybe hulló szikla.
Életadó vihar kéne,
mi sorsomat tovább írja.

Parafrázis

A menetelés konok léptével
nem lép a ritmus,
mióta nyomaveszett
a szabadság szédítő menetének,
és nincsenek élen haladók,
és combjukat nem veri zászló.

Nem érzi a szív a földet,
mint bárány, ha fűvön alszik,
magánzárkában a szív,
az egyetlen.

Megkötözött kezek
hogyan doboljanak üzenetet
a szabadság dobján?
Befogott szájak
hogyan daloljanak merész indulókat?

Ülök a homályban
reggeltől estéig,
estétől reggelig,
fény a jegenyéről nem záporoz,
nem hajladozik,
nem rázkódik a platán.

Tanteremnyi világban
kinek szóljak,
hiszen
már a padok is üresek,
eltűntek a falitáblák.

De a szív

üvölt a magánzárkában,
üvölt kivégzésig.

Üvöltése legyen a ritmus
mindaddig,
amíg a szabadság szédítő menete
újra nem indul,
és az élen haladók
combját nem veri újra a zászló.

Vízió

A NATO-bombák hullanak
a tehetetlen ég alatt,
albán a szerb elől szalad,
a gyűlölet magasra csap.

Európa, rémült juhakol,
ahol az élő haldokol,
védtelen védtelent okol,
hazájuk tiprott hangyaboly.

Mibelőlünk lép ki a Rém,
és körbejár e féltekén,
dúlt csont magaslik énelém:
Nincsen remény! nincsen remény!

Aki gombot nyom odafönt,
annak megint célpont a Föld,
öreg fészünk, a meggyötört,
hol ma halál madara költ.

Bűnös lelkekkel ki vitáz,
ő szól ismét, Éσαιás.
Költő segíts, ha senki más,
ki most születik, nem hibás!

Első levél

Drága barátném,
egyetlen közös fotónk
1967 januárjában készült,
amikor
a Pozsonyi úti Kakukk vendéglőben
lefényképezett minket
a megfigyelő,

aki jelentésében a Belügy
III/III 4. b alosztályának
engem „Heftis”-nek nevezett,
és anyámat (talán terád gondolt)
Katalinnak keresztelte el.
A megfigyelő,
aki téged
a baloldali költők, írók
gyűjtőcentrumának nevezve
telefon-, szobalehallgatást javasolt,
a Történelmi Hivatal
anonimizált másolata szerint
őrnagyi rangban működött,
ma talán
vállalkozó, és
szidalmazza a Kádár-rezsimet,
mely diktatúra volt, ezt ő
igazán tudja.
A lakásodban a 3/e rendszabály alapján fölvetett
lehallgatásokat
primitív módon sem őrzik
a jelentések, féltő ezért,
hogymint ezt az anyagot
feldolgozni nem tudom.
Ennyit rögzítetek hát
odatúlra innen,
miközben talán információs
jelentés készül a Figyelő-dosszié legújabb kötetébe
arról, hogy neked írok.

Második levél

Drága barátném,
így kezdem megint,
mintha valódi levelet írnék,
pedig csak arról van szó,
hogymint felriadtam éjjel,
és kijöttem ide, a hideg konyhába,
a macska mellé, aki
azonnal reggeliért nyávog,
holott nincs még ideje annak.
Itt próbálom
halálod körülményeit
rekonstruálni, őmellette,
ez kedvedre való volna.
A kellő mennyiségű gyógyszert
heteken át gyűjthetted
a fenetudja mit mondva
a patikusnak.

„Ha igazi jó barátom volnál,
segítenél ebben” – kértél,
én tiltakoztam,
és nem beszéltünk arról sohatöbbé.
Vagy: sohamár, hogy ne csak macska,
de holló is legyen itt.
A napot,
amely 1989. október 23-ára
következett,
úgy választottad ki, mintha
utolsó színjátéknak
lett volna nézője; kutyád
veled szolidárisán
két napig nem ugatott, mialatt
eltorzult arccal hevertél
az udvari (cseléd) szoba egyszemélyes
semmi-galériáján.
Állítólag volt egy levél is,
de azt
a rendőrségtől senki sem kérte vissza,
és elveszett,
mint számos egyéb fontos dokumentum.
Nem akarom tudatlanul
idézni,
hallott szavak szerint.
Nekem néhány héttel
a pasztillák bevétele előtt
azt mondtad:
„A legfeltűnőbb az, hogy mindenkin
újra nemzetiszínű bajuszt
és szakállt látok.”
Meg azt, hogy három öregúr
a Szamovárban arról beszélt,
hogy rehabilitálni
fogják a vaskeresztet. „Lesz vaskereszt, uraim,
mondtam nekik,
aztán eltűntem onnan a bevásárló
szatyrokkal, azt hitték netán,
hogy maga a vasorrú bába
jelent meg nekik!”
Tovább nem idézlek.
Vaskereszt még nincs, de Bárdossyt
már rehabilitálni szeretnék.
Egyebet mit írjak? Tíz éve már,
hogy hiányzol, és ma éjjel
megint arra riadtam,
hogy beszélgetni volna jó veled,
de csak a macska
néz rám
alulról fölfelé, tekintetteddel.

Emlény-vers

„Virágzói, mint a tök,
hát ennek örülök.”

Előttünk a konyak
aprókat bólogat,

hiszen nyolc éve már
a versem arra vár,

hogy ő olvassa el,
másképp szólni se mer,

bizony gyáva a rím,
nélküled, Katalin.

A látogató

Álmomban itt járt Pass Lajos
karcsún és magabiztosan,
ki harminc évvel ezelőtt
volt ifjú költő és kamasz.

Vele jöttek a többiek,
kik ma már bankigazgatók,
és volt lényükhöz nincs közük,
hallgatnak róla jószerint.

A fotelban ül Pass Lajos
megvénülten és betegen,
de szíve ugyanúgy dobog,
mint harminc évvel ezelőtt.

Egy lyukban ül, és verset ír,
annyi közül ő megmaradt,
álmomba ezért hívtam el
kiinni maradék borunk.

Optimista szonett, Tabáknak

Értem Tabákot, és irigylem is,
ki csütörtökön Renault-jába ül,
és vele Jászdózsáig menekül,

honnét nem kerül elő napokig.

Búslakodni bölcsebben lehet itt,
míg Tóbiás lábamhoz települ.
Vityilót vennem ha nem sikerül,
vendégeskednem igen jólesik.

Se hír, se újság, ó, ez is derék,
nem tudni, a világ miként folyik,
kakast hallgatni, ez éppen elég,

felhőt nézni, emberforma olyik.
Igaz, fölöttünk beborult az ég,
de elleszünk, míg lennünk adatik.

Üzenet

Entre sus corazones y el mío no habrá diálogo –
írtad a *Március* egyik soraként
szabadversben, és én
tizenegy évvel halálod után
örülök, hogy nem változtattad meg
hűségesebb sorrá formálva e verssort.
Mert így József Attila mondja ma,
két évvel az új évezred előtt
évezredig tartó igazságként:
Szívük és szívem közt nem lesz párbeszéd.
Nem lesz párbeszéd
az emberiség elpusztítóival,
ámítóival,
vagyis az elnyomókkal,
még ha a kétségbeesett elnyomottak
hajlanának is rá;
hitlerek, hruscsovok, gorbacsovok után
nem lesz párbeszéd.
Ez a *nem* éltet a legkétségbeesettebb pillanatban is
kétségkívül,
és minden kétségek közepette.
Ezt a *nemet*
formálok szonetté, glosszává, trioletté,
mert nincs más fegyverem.
Köszönöm, Fayad Jamís,
József Attila új verssorát.
Ő üzen vele
a *nem* tudni melyik galaktikába költözött proletár
utókornak.
Másképpen szólni nekünk sincs okunk,
mert szívünk csak addig a mi szívünk, amíg
szívünk és szívük közt nem lesz párbeszéd.

A VERS ALÁ

A spanyol nyelvű József Attilát Fayad Jamís kubai költő teremtette meg. Ő volt az első kubai barátom, 1963-tól kezdve dolgoztunk együtt a fordításokon. A *Március* egyik sorát, a „szívüket el nem érhetem”-verssort a hatvanas évek latin-amerikai költőnemzedékének forradalmi hangján szólaltatta meg: „entre sus corazones y el mío no habrá diálogo” – „szívük és szívem közt nem lesz párbeszéd”, mintha a guatemalai Ottó René Castillo, a salvadori Roque Dalton, a venezuelai Víctor Valera Mora, vagy ő maga, a kubai Fayad Jamís írta volna ezt a verset. „Ki fogom javítani” – mondta egyszer.

Fayad Jamís nem érte meg Gorbacsov árulását, a Szovjetunió felbomlását, három évvel hamarabb halt meg, nyirokmirigyrákban. A halála előtti évben Havannában találkoztam vele, tele volt tervekkel, József Attila-kötetét is bővíteni szerette volna. Gorbacsovról vitatkoztunk, akit én a működő politikusok közül a szocialista lehetőség megőrzése szempontjából főveszélynek tartottam, és azt mondtam, hogy ami Hitlernek nem sikerült, az neki sikerülni fog. (Természetesen arra, hogy a Szovjetunió megszűnése úgy megy majd végbe, mintha egy hollywoodi-filmet látnánk, nem gondoltam.) Fayad Jamís sem bízott Gorbacsovban, de az én nézeteimet túlzóknak tartotta. „Mi azt mondjuk Gorbacsovnak, ezen a szigeten rebellis nép él, amely nem adja meg magát” – egy ilyesfajta mondatra emlékszem beszélgetésünkből, és arra, hogy megint szóba került József Attila *Márciusa*. Ekkor Fayad már nem akarta megváltoztatni az idézett verssort. „Attilának igaza volt, Andrés – mondta –, de ezúttal a fordító igazsága is megfontolandó.”

Úgy érzem, ez a mondat is politikai vitánkhoz tartozott, amely voltaképpen nem is volt vita. Sőt, ez felelt igazán az én kétségbeesett haragomra. Fayad Jamís az átírt József Attila-sor megőrzésével válaszolt: „Szívük és szívem közt nem lesz párbeszéd.”

Egy 1965-ös fénykép alá

Ki e fényképen álldogál,
barátra csak akkor talál,
ha álmába az visszajár.

Nincs Fayad, és nincs Tisza-part,
elment, ki élni úgy akart,
a halál karma belemart.

Úgy nézem itten magam is,
mintha lennék Fayad Jamís,
akit a tutaj messze visz.

Ami volt, végképp elveszett,
írhatunk róla verseket,
nosztalgiázni még lehet.

Alom, nyesett szárnyú madár,
ketrecben botladozva jár,
barátot keres, nem talál.

Bukarest

Paloták mellett apró házak,
megalománia, szegénység,
utat, ahol tehenek járnak,
autópályának mond a térkép.

Jól érzem itt magamat, mintha
őt járnám, a messzetűnt várost,
melynek enyém volt nem egy titka,
tengerszagot szemét utánoz.

Gazdag Európa, ki lenézed
ezt a világot úri göggel,
belőled szökni volna kedvem

oda, hol perzsel még az élet,
pálma gyökere járdát tör fel,
s tőle a villám visszaretten.

Rafael Alberti halálára

„Marcos, mily rövid az élet” –
mondta barátjának nemrég
élvén kilencvenhét évet.

Pék Juan szól: „Szelek útján
holnapután visszatérek,
leszek vihar, leszek hullám.”

Várja Miguel, Federico.
Nem kacsintott Nobel-díjra,
szava ma is harcbahívó.

Odatúlról mondja: „Nincsen
vége annak, mibe kezdtünk,
dalom küldöm, hogy segítsen.”

Apám

Fiam ha nevet, sokszor látom őt.
Utoljára a cukrászda előtt
nevetett így, mikor krémetst kapott.
Már tizenkét esztendeje halott.

Keserű-vígan

Bár új ízekhez szoktatom magam,
ínyemet régi ízek visszaperlik,
a füstölt sonkát, a babot, a gerslit
ízlelném, míg ebédre szója van.

Ám ezért haragudni oktalan-
ság, hiszen úgyis falom majd a semmit,
szívemet nincs-vágyaim eleresztik,
s alig ismerős tegnapi szavam.

De föl a fejjel – miként mondta Nagy
Lajos –, és főként föl vele, amíg van,
hiszen a szívnél fontosabb az agy,

végére is ő mozgat holtomiglan.
Hát őrizd mindenképpen, aki vagy,
még akkor is, ha ily keserű-vígan.

Szonett, melyet akkor írt, amikor verseskönyvét az egyik könyvesboltban két és fél hónap elteltével visszárúnak nyilvánították

Prométheuszt nem kötik sziklakőre,
inkább eltüntetik, hogy ne is lássák
iszonyú ködben felvillanó lángját,
amit minekünk csent el ő, a dőre.

Kis istenek villognak nyakra-főre,
mintha volnának sivatagban fáklyák,
keresgélnek a maguk Kánaánját,
dehogyan vezetnek a népet előre.

Ráklábon megy az idő sehovába,
hóhérmunkát elvégezvén kivégez,
most éppen könyvesboltban sújt le bárdja.

Balga Prométheusz, ki versre éhes,
téged ha keres, cselekszik hiába.
Ha mégsem, ámul: „Nem is vers, de vér ez!”

Faust álmodik

Itt a tavasz, itt a hajnal
zörejekkel, bogarakkal
jég-szívemhez közelít,
talán még fölmelegít.

Az ablakon fény motoszkál,
nem ugat a gonosz uszár,
farkot álmodik a gyík,
kinő holnap reggelig.

Azt is hallom, kopácsolnak,
akkor tetőt is ácsolnak,
egyszer város is leszen
itt, a szétdúlt köveken.

Meg egy lánynevetést érzek,
volt tavaszok visszatérnek,
hiába ül fürtelem
minden földi tereken.

Tavaszi rímek

Hideg van, de süt a Nap,
ácsorgunk fénye alatt,
bogár lyukba nem szalad,
melegedni itt marad.

Hajléktalan moco­rog,
hús szellőre nem dohog,
telet átélt, nagy dolog,
hog­y a Föld tovább fo­rog.

Szép tavaszi délibáb
hívja az ember fiát,
nekivág toronyiránt,
letargiádból kiránt.

Nyiladoznak ló­tus­zok,
élede­znek koldusok,

rögök alatt holt busong,
nem vidítják jambusok.

Emlék

Életnyi ügyetlenkedésem
néz vissza rám sokféleképpen
emlék-arcod ha felidézem.

Acsteszer. Csoportkép nem őriz.
Az út jégcsipkézte mezőn visz,
szél pirosít, didergető is.

Én, ki szerelmes ritkán voltam,
éreztem, furcsa lángja lobban,
tőle hó és jég olvadóban.

Aztán mi lett? Eltűnt, mint máskor.
Azt sem mondanám, hogy hiányzol,
vagy költőin, hogy rejt a távol.

Ennyit hát emlékezésképpen.
Jóvatenni nincs több esélyem
életnyi ügyetlenkedésem.

Bécqueriádák

I.

A boldog pillanat
emlékét nem őrzi fénykép,
a világból eltűnt végképp,
még nyoma sem maradt.

Velőmben keresem,
legbensőmben sem találom,
halott a hajnali álom,
nem száll lepkéje sem.

A vágy parazsa ég,
most itt érzem, balkaromban,
ha egyszer utolsót lobban,
hiánya lesz a vég.

II.

A tervezettnél hamarabb
fogok elmenni innen,
és fekszem majd a fű alatt,
hol nem kínoz a nincsen.

Tinektek hagyom vágyamat,
vele nem sokra vittem,
de odatúl is megmarad,
miért hevültem itt fenn.

Vita-sonett

Még hogy csipkebokor,
amelybe isten szállott,
s nem május éji bor,
mely mámort, pusztulást hoz?

Aki szerelmet koldul,
látja illatnak, csöndnek,
és hozzá könyörögget,
mint tette hajdan Tóth úr,

pedig álmában izzadt,
és hitvesére vágyott
hajnaltájt fölriadva.

Izzó vágyat fojt sírhant.
Szerelmes porrá mállóit
tűnődő, fáradt arca.

Rímtelenül

Vendéget hívni volna kedvem, ámde
miből vegyem meg, mit elébe tennék,
papircetlikén számolom a pénzünk,
mire nem telik ki belőle, rímet

például nem dugok nejlontasakba,
hiszen drágább a rím a kaviárnál,
elég a ritmus, bár nem andalító,
inkább a gyógyszer jut róla eszembe,

mit életünkből kiiktatni nincs mód,
sírkőre kevés volna fizetésem,
célszerű tehát várni a halállal,

és téblábolni inkább, egy kevéske
pénzt kaszírozni valamilyen cikkért,
amelyet még ma meg kellene írnom.

A Flaszter című lap árusáról

Jön, újságját alázattal kínálja
nekünk, a villamosra váró népnek,
vágunk reá elutasító képet,
és mikor elmegy, nem nézünk utána.

Hétfőtől péntekig ez utat járja,
mintha ideköltözött volna végleg,
cipője lyukas és zakója tépett,
borostáját borotva régen látta.

Olykor a sínről szedi föl a csikket.
Ezt csinálja naponta, korareggel,
nincs miniszter, aki rajta segíthet,

bársonyszékén akármeddig is seggel.
Isten se látja, hogyan él ez itt lent,
míg lelke eggyé nem válik a röggel.

Gyászbeszéd

Cserélődünk a házban.
A temetőbe költözöttek
helyére jönnek új lakók.
Árpi is elment,
ki tíz éve még
olyan volt, mint Iván Kozirev,
mikor új lakást kapott.
Mariann lakásából ügyvédi iroda lett.
A ház is velünk vénül,
foltozgatjuk
emitt, amott.
A gyerekek, a kiskutyák,
egyetemre járnak,
maholnap
elhagyják a családi lakot.
Közben volt rendszerváltozás
(így becézik
a restaurációt),
ám a rendszer, mi jött,

nem újszülött,
inkább félhalott.
Milából öreg macska lett,
egeret
már sohase fog.
Olajfát ültettünk a kertben,
az elmúláson
hátha kifog,
miközben Halál úr a Túlvilági Hivatalból
odakint lesi,
melyikünk lesz a következő,
kit kukájába dob.

Macska szonett

Verset írok, míg ölemben a macska,
ki ezenközben ritmusra dorombol,
és mindenféle képeket kigondol,
minőket költő kigondolni csacska.

A második strófát, ím, odacsapja
farkát forgatva, mi kilóg e sorból,
és – mivel vedleni is szokott olykor –
szonettemben a szőrét benne hagyja.

Karmát mereszti, és véremmel írja
befejezésül maró tercináit,
aztán leugrik, mikor a vers kész lett.

Ha költő volna, hosszabb verset írna,
ám ő húsrá, nem öröklétre vágynak,
és falja már, mit kapott, az ebédet.

Versek az elefántos füzetből

1.

Füzetem címlapján egy elefánt van,
vagyis engem szimbolizál a cimlap,
és arra buzdít, hogy verseket bátran
az elefántról, önmagámról írjak.

Trappolok, pedig nem jönnek utánam,
ez ösvény nem jó gyávának, hamisnak.
Elrejtözöm hát az elefántságban,
ki eddig kísért, holnap az is itthagya.

De nekivágok az útnak megintlen,
és ha megállnék, magamat megintem,
félre gyávaság, félre kishitűség!

Hiába fáj a lelkem és a talpam,
mennem kell, hiszen még hosszú utam van,
kihúdom, mit belém szúrtak, a tüskét.

2.

Kihúdom, mit belémszúrtak, a tüskét,
és elrejtőzöm az elefántságban.
Félre gyávaság, félre kishitűség!
Trappolok, pedig nem jönnek utánam.

Füzetem címlapján egy elefánt van,
ránézek, és nem bánt az egyedüllét.
Arra buzdít, hogy verset írjak bátran,
mielőtt végképp a semmibe tűnnék.

Napot tűzök az égre, melyen nincs Nap,
Holdat adok holdtalan éjszakának,
az útnak utat, mert ma úttalan.

Ez ösvény nem jó gyávának, hamisnak.
Az lép majd rá, ki nem bátor, de bátrabb.
Nincs győztes, kinek megadnám magam.

Kiáltozás József Attiláért

Mondd, mit érlel annak a sorsa,
ki őt idézi, aki nincs,
már nem is nő, mint bolondgomba,
mióta elveszett a kincs.
A neve hamis áruvédjegy
annak, ki rá hivatkozik,
s új élete, ha van élte még egy,
halállá foszlik holnapig.

Meghamisítják napról napra
mondván róla, hogy félbolond,
csak bődült, mint az isten barma,,
kinek nyakában tört kolomp,
és mikor vágóhídra vitték,
hol várta mézszárló halál,
félelem permetezte ingét,
és lába rovarként kaszált.

A munkástól, ki szintúgy nincs már,
hogy ne is legyen, elveszik,
ki szánt, se gondol órá, inkább
elvesztegetné ökreit,
az égő élet lángja lobban,
halott pernyéje földbe hull,
egy ország az, mi fekszik ottan
örökre mozdulatlanul.

Új urak rendelkeznek közben,
képviselők, miniszterek,
kik érdeküket óvják bölcsen,
s altiszt önekik tiszteleg,
a Haza házába belépnek,
hol nincsen munkás, se paraszt;
ablakot hol ver be az ének,
hogy sorsukért tegyen panaszt?

Ki mégis szól, megátkozottan,
kerülik, mint a pestisest,
nyakában újféle kolomp van,
kiáltozni hiába kezd;
úgy tesznek, mintha nem is volna,
akárcsak vele, aki nincs,
ki nem is nő, mint bolondgomba,
mióta elveszett a kincs.

Fogaimról

Fogaim igen girbe-gurbán nőttek,
elülső hátra, előre a hátsó,
a háborúban nem volt fogszabályzó,
azóta is egyik másakra görbéd.

Kölyökként alig néztem a tükörbe,
másfélék voltak akkor a szokások,
derék szolgák, nincsen haragra más ok,
hát fogorvossal ritkán bántom őket.

Elleszünk most már a nagy harapásig,
mikor a nincset majszolom magamban,
mitől legvégül mindegyik fog vásik.

Még életem szúvasodik fogamban,
mohón harapok, nem várok sokáig.
Halálomat szétrágom, míg fogam van.

***Szonett, melyet
a Földtani Intézetben tartott
konferencia után írt***

„Ez a kő alig pár millió éves” –
magyarázza egy öreg geográfus,
ki kuncog rajtad, hogy mekkorát bámulsz,
és hozzáteszi: „Egy kőnek kevés ez.”

Téged a lepke idő is kivégez,
hiszen életed tűnésén csak ámulsz,
ő millió évekre strigulát húz,
méri a földet a végenincs térhez.

Mit töprengsz hát sok semmi, napi dolgon,
mikor jövődet évmilliók őrzik,
hogy megszülessék majd egy másik bolygón

az is, mi most még távolból se ködük,
és elvigye, mint hajóját a horgony,
jobb híveit boldogabb kikötőig.

Készült 500 példányban

**Ez a
452
példány.**

**ISBN 963 640 541 7
ISSN 0866 – 4420**

Felelős kiadó a szerző

Felelős szerkesztő Tabák András

**000097 Tótfalusi Tannyomda, Budapest
Felelős vezető Nagy Lajos igazgató**

Terjeszti a Könyvtárellátó Közhasznú Társaság
